

ἐνεπήγνυε, τότε ἡ Θεία Πρόνοια εἰς τὸν νοῦν τινῶν Ἑλλήνων τὴν σωτήριον ἰδέαν ἐνέβαλλεν, ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὸ ἔθνος ν' ἀναγεννηθῆ πάλιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ν' ἀνακτήσῃ καὶ μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων ἔθνῶν ν' ἀριθμηθῆ, ἐὰν τὴν παιδείαν δὲν λάβωσιν ὡς ὁδηγόν, ἐὰν τὰ γράμματα ὡς μόνον αὐτῶν ὄπλα. Τότε σχολεῖα ἐν Κρήτῃ, ἐν Κερκύρα, ἐν Ἀθήναις, ἐν Χίῳ, ἐν Κυδωνίαις, ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀλλαχοῦ συνεστήθησαν, τότε τὴν Ἑλλάδα σοφοὶ ἄνδρες ἐπλημμύρισαν. Μία ὁμοῦς κυρίως μικρὰ νῆσος, μία πόλις καὶ μία πόλις, δύνανται νὰ ἐναβρύνωνται ὡς αἱ πρῶται καὶ μέγιστα πηγαὶ ἐξ ὧν τὰ νάματα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ παιδείας εἰς ἅπαν τὸ γένος μετωχτευθήσαν, ἡ μικρὰ νῆσος Πάτμος, ἡ Ἡπειρωτικὴ πόλις Ἰωάννινα καὶ ἡ Θεσσαλικὴ πόλις Τύρναβος.

Ἐκ τῆς σχολῆς τῆς Πάτμου ἐξῆλθον οἱ σοφοὶ Δανιὴλ ὁ Κεραμεύς, Νεόφυτος ὁ Καυσοκαλυβίτης καὶ Παναγιώτης ὁ Παλαμᾶς. Ὅλοι σχεδὸν οἱ γραμματεῖς τῶν ἀρχιερέων καὶ οἱ προγυμνασταὶ τῶν παιδῶν τῶν εὐγενεστέρων οἴκων ἦσαν μαθηταὶ τῆς σχολῆς τῆς Πάτμου.

Εἰς τὴν πόλιν ὁμοῦς τῶν Ἰωαννίνων χρεωστεῖ ἡ Ἑλλάς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Παιδείας ὅχι μόνον διὰ τὴν σύστασιν καὶ συντήρησιν τῶν σχολείων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σοφίαν καὶ πολυμαθειαν τῶν διδασκάλων αὐτῶν καὶ μᾶλλον διὰ τὸν ζῆλον, μεθ' οὗ οἱ καλοὶ Ἰωαννῖται περιέθαλλον τοὺς μαθητάς. Ἐκ τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων ἦσαν οἱ εὐεργεταὶ ἐκεῖνοι τῆς Ἑλλάδος Ζωσιμάδαί καὶ Καπλάναι, οἵτινες διὰ τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν ἐκτυποῦντες τὰ συγγράμματα τῶν διαφόρων σοφῶν διδασκάλων, δωρεὰν διένεμον εἰς τοὺς ἀπόρους μαθητάς. Διδάσκαλοι τῆς σχολῆς τῶν Ἰωαννίνων ὑπῆρξαν οἱ πολυμαθεῖς Γεώρ-